

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی قزوین

دانشکده بهداشت

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته بهداشت و ایمنی مواد غذایی

عنوان

**بررسی عوامل موثر بر رفتارهای ایمنی غذایی در نوجوانان شهر قزوین:
کاربردی از تئوری توسعه یافته رفتار برنامه ریزی شده**

اساتید راهنما

دکتر رزاق محمودی

دکتر امیر پاکپور

اساتید مشاور

دکتر پیمان قجریگی

دکتر سعید شمسواری

نگارش

رحیم کریمایی

تیر ۱۳۹۹

چکیده

زمینه و هدف: موضوع اصلی بهداشت و ایمنی مواد غذایی چگونگی مصرف غذا برای حفظ سلامت است. بهداشت و ایمنی مواد غذایی به عنوان یک اصل مهم برای جلوگیری از ابتلای انسان به بیماری ها و نیز حفظ محیط از نظر آلودگی در نظر گرفته می شود. بیماری های منتقله از غذا علاوه بر ایجاد زیان های اقتصادی در جامعه، مشکلات زیادی نیز برای سلامت افراد جامعه و به ویژه نوجوانان که در سنین رشد هستند و پایه گذار نسل بعد در جامعه می باشند ایجاد می نماید که از اهمیت مضاعفی برخوردار می باشد. هدف از این مطالعه نیز تعیین عوامل موثر بر رفتارهای ایمنی غذایی در نوجوانان شهر قزوین با استفاده از تئوری توسعه یافته رفتار برنامه ریزی شده بود.

مواد و روش کار: این پژوهش یک مطالعه اپیدمیولوژیک توصیفی _تحلیلی است که در شهر قزوین و در سال ۱۳۹۸ به روش مقطعی انجام شد. با استفاده از روش نمونه گیری طبقه ای، خوشه ای، ۸ دبیرستان پسرانه و ۸ دبیرستان دخترانه بصورت تصادفی انتخاب شدند. یک کلاس از درون این مدارس، به صورت تصادفی انتخاب شد. جمع آوری داده ها از طریق ابزار محقق ساخته و استاندارد شده انجام گردید. پرسشنامه شامل هشت بخش اطلاعات دموگرافیک و سازه های تئوری توسعه یافته رفتار برنامه ریزی شده شامل نگرش (۶ سوال)، هنجارهای ذهنی (۵ سوال)، کنترل رفتاری درک شده (۵ سوال)، قصد رفتاری (۴ سوال)، برنامه ریزی برای عمل (۵ سوال)، برنامه ریزی مقابله (۵ سوال)، و رفتار ایمنی مواد غذایی (۱ سوال) بود. پایایی پرسش نامه به روش آلفای کرونباخ بررسی و تایید شد. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع آوری شده از آنالیز مسیر توسط نرم های افزار SPSS نسخه ۲۵ و AMOS نسخه ۲۴ استفاده شد.

یافته ها: از تعداد ۴۸۰ نفر جامعه پژوهش تعداد ۴۰۳ نفر (نرخ پاسخگویی ۸۳ درصد) پرسشنامه تکمیل شده ارائه دادند که مورد تحلیل قرار گرفت. از پاسخ دهندگان ۴۹/۶ درصد مرد و ۵۰/۴ درصد زن می باشند. ۶/۷ درصد دارای وضعیت اقتصادی بد، ۶۰ درصد دارای وضعیت اقتصادی متوسط، ۳۳/۳ درصد دارای وضعیت اقتصادی خوب می باشند. ۴۴/۹ درصد اولین فرزند و تنها ۰/۷ درصد ششمین فرزند خانواده می باشند. نتایج بدست آمده از آنالیز مسیر نشان داد که در مدل توسعه یافته، هنجارهای انتزاعی ($\beta = ۰/۴۲, P < ۰/۰۰۱$) و کنترل رفتاری درک شده ($\beta = ۰/۲۷, P < ۰/۰۰۱$) بطور معنی داری با قصد رفتاری ارتباط داشتند. با این حال نگرش با قصد رفتاری ارتباط معنی داری نداشت. برنامه ریزی برای عمل با قصد رفتاری ارتباط معنی دار داشت ($\beta = ۰/۳۶, P < ۰/۰۰۱$). برنامه ریزی مقابله هم با قصد رفتاری ارتباط معنی دار داشت ($\beta = ۰/۲۴, P < ۰/۰۰۱$). قصد رفتاری بطور معنی داری رفتار ایمنی مواد غذایی را پیش بینی کرد ($P < ۰/۰۰۱$). ضمناً برنامه ریزی برای عمل و مقابله با رفتار ارتباط معنی دار نداشتند.

نتیجه گیری: نتایج مطالعه حاضر نشان می دهد TPB یک مدل نسبتاً مناسب برای تعیین عوامل موثر بر ایمنی مواد غذایی می باشد. بنابراین در طراحی مداخلات غذایی می توان از این مدل، به نحو موثری جهت بالا بردن آگاهی و نگرش نوجوانان استفاده کرد.

کلید واژه ها: نگرش، برنامه ریزی، قصد، تغییر رفتار، ایمنی، تغذیه سالم، نوجوانان

Abstract

Background and aim: The main topic of food hygiene and safety is how to eat and stay healthy. Food hygiene is considered as an important principle to prevent human disease and to protect the environment from contamination. Theoretical approaches are rooted in patterns of behavior change. Therefore, in any study in which researchers seek to improve the level of awareness and change the attitude and behavior of the participants, it seems necessary to review theories and patterns of behavior change and select a suitable, systematic and approved method. The aim of this study was to investigate the factors affecting food safety behaviors in adolescents in Qazvin using the extended theory of planned behavior.

Material and Methods: This study is a descriptive-analytical epidemiological study that was conducted in Qazvin in 1398 by cross-sectional method. Using stratified, cluster sampling, 8 boys' high schools and 8 girls' high schools were randomly selected. A class from these schools was randomly selected. Data were collected, standardized, and observed using the researcher's tool. The questionnaire included eight sections of Demographic Information and Developed Theoretical Structures of Planned Pulse, including Attitude, Mental Norms, Perceived Behavioral Control, Behavioral Intention, Planning for Action, Planning for Failure, and Food Safety Behavior. To analyze the collected data, path analysis was used by SPSS software version 25 and AMOS version 24.

Results: Out of 480 people in the study population, 403 (83% response rate) submitted a completed questionnaire, which was analyzed. Of the respondents, 200 (49.6%) are male and 203 (50.4%) are female. 27 (6.7%) have poor economic status, 242 (60%) have moderate economic status, 134 People (33.3%) have a good economic situation. Of the 252 people (62.5%) who know how to prepare or prepare food hygienically, 188 (46.7%) consider it necessary to prepare food or prepare it hygienically, 204 (50.6%) consider it a pleasure to prepare food or prepare it hygienically, 240 people (59.6%) consider it a pleasure to prepare food or prepare it hygienically, and 276 people (68.5%) consider it useful to prepare food or prepare it hygienically. The results obtained from the path analysis showed that in the developed model, subjective norms ($\beta=0.42$, $P<0.001$) and perceived behavioral control ($\beta= 0.27$, $P<0.001$) were significantly associated with behavioral intent. However, attitude was not significantly associated with behavioral intention ($\beta= 0.021$, $P<0.631$). Behavioral intention significantly predicted food safety behavior ($\beta= 0.215$, $P<0.001$).

Conclusion: The predictive power of safe food behavior was demonstrated by the theory of planned behavior. The structural model in this study showed good fit as similar studies. Predictive behavioral control structures were understood, and the intent structure was able to explain 88% of the behavior. The predictive power of planned behavioral theory of food safety behavior was greater than that of studies of other behaviors.

Keywords: Attitude, Planning, Intention, Behavior change, Safety, Healthy diet, Youth

Qazvin University of Medical Sciences
Faculty of Health

Thesis Submitted for the degree of M.Sc. in
Food Safety and Hygiene

Title:

**Investigating the Factors Affecting Food Safety
Behaviors of Youth in Qazvin City: Application of the
extended Theory of Planned Behavior**

Supervisor:

Razagh Mahmoodi (Ph.D)

Amir Pakpour (Ph.D)

Advisor:

Peyman Gajarbeigi (Ph.D)

Saeed Shahsavari (Msc)

By:

Rahim Karimaee

July 2020